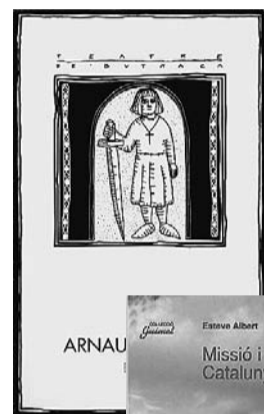

L'home del vell saber rural

Esteve Albert i Corp (Dosrius [Maresme], 1914 – Andorra la Vella, 1995), poeta, dramaturg, assagista, folklorista, historiador de la Catalunya pirinenca, investigador de la geografia occitana dels càtars i dels primers pobladors andorrans, promotor cultural arreu dels països catalans i català de la primera resistència –l'endemà mateix del 26 de gener de 1939–, va ser, certament, un tipus humà singularíssim, dotat d'una energia creadora poc comuna, que va viure i va morir absolutament d'acord amb el que sempre havia defensat –el «vell saber» rural, pagès i muntanyenc– i, justament, per aquesta herència que li fou transmesa, va poder escriure a mitjans anys seixanta (en sintonia amb el pensament europeu més avançat i avançant-se molt, per suposat, a la literatura ecològica que acabaria arribant a Catalunya) un llarg text, titulat «L'home, aquest animal degenerat», inèdit a l'arxiu de Sort (que guarda tots els seus papers) i on ja feia la crítica al «progrés» com un mite a combatre.

ESTEVE ALBERT

Xavier Garcia

PERIODISTA

La seva, va ser «una biografia al·lucinant al servei de Catalunya», va dir d'Esteve Albert el matoroní Antoni Comas, el malaguanyat catedràtic de literatura catalana a la Universitat de Barcelona. Tots els qui el van tractar, en un moment o altre dels seus vuitanta-un anys de vida (unes vint mil persones, segons que el mateix Esteve confessava a Albert Manent), es declaraven desbordats per l'«activitat desaforada» que començà a tenir a partir de 1932 i que caracteritzà des d'aleshores la seva «insuportable manera de viure». El seu desfici era el de «voler acudir a tot arreu a tapar vies d'aigua». Aquesta actitud «m'ha esqueixat dramàticament», reconeixia ell mateix.

Tenia divuit anys, s'acabava de proclamar la República, provenia d'una família de pagesos pobres de Dosrius, traslladats a Mataró, i havia passat pel Seminari (induït per una puresa d'ànima que l'acostava a la voluntat d'un redemptorisme universal), d'on en sortí, convençut del seu futur apostolat laic, ben adobat de lectures clàssiques i començant a treballar socialment i es-

piritualment amb la Federació de Joves Cristians de Catalunya. A Mataró, començà aquella «activitat desaforada». Viu l'arribada de Macià, de Joan Peiró i de la República; connecta amb els nuclis inquietos, el Centre Catòlic i el Foment Matoroní, comença a escriure obres de teatre i a publicar al *Diari de Mataró*, on funda el grup Nosaltres Sols, exponent del separatisme radical, sentiment patriòtic que també inculca a la Federació de Joves. És actiu, també, entre els cercles anarcosindicalistes de Joan Peiró, un dels grans dirigents de la CNT.

Amb motiu de la revolta del Sis d'Octubre de 1934 (quan Companys proclama l'Estat Català dintre la Federació Espanyola de Repúbliques Ibèriques), Esteve Albert, amb el seu grup de Mataró, és a Barcelona defensant aquell cop de força que fracassà immediatament. Home arrauxat, però amb una valentia també plena de seny, quan esclatà la guerra feu lluita comuna amb Estat Català, va viure els fets de Bellver de Cerdanya (1937, on perillà la seva vida enfrontant-se al «Cojo de Málaga», de la FAI) i, en tot moment del conflicte bèl·lic, va evitar crims, salvà cen-

tenars de persones i impedí incendis d'edificis religiosos.

Una llarga odissea clandestina

Amb la victòria franquista, el gener-febrer de 1939, la seva vida esdevé una llarga odissea clandestina, en la qual, exposant la seva pell, travessa sovint el Pirineu, pels camins que només ell coneix, salvant de nou molta gent del perill de mort, de les presons i dels camps de refugiats. Forma part de xarxes d'informació a favor de la resistència francesa i dels serveis d'intel·ligència anglesos i connecta amb el Consell Nacional de Catalunya a Londres, que presideix Carles Pi i Sunyer. Fa d'enllaç entre la Generalitat a l'exili i la gent de l'interior (manté reunions a París, amb Fabra, Rovira i Virgili, etc.), i el 1947, a Can Sala del seu Dosrius natal, col·labora a fundar el Front Nacional de Catalunya (FNC). Poc abans, ja editava la revista *Horitzons*, i el 1944, amb Josep Benet, havia creat les Edicions de Negra Nit, on publicà versos de resistència.

Fins a mitjans anys cinquanta continua portant una activitat «des-

aforada», centrada sobretot en l'oposició política a la Dictadura, i són els temps –per fer-ne possible la caiguda– de reunions i d'aliances amb falangistes, monàrquics i, ja no cal dir-ho, amb els derrotats més sublimes. Però la seva paciència unitària de redempció universal arribà un moment –vistes les disquisicions i desavinences de les famílies polítiques– que s'estroncà i, amb la mateixa decisió que es lliurà al combat polític clandestí, gairebé per les claveres de Barcelona, agafà el sarró i fugí cap als cels purs del Pirineu andorrà, on, des de 1955, desenvolupà la segona i llarga part de la seva fructífera vida.

La seva ànima viatgera va recórrer a fons, a banda i banda, l'extensa serralada, de Portbou a Hendaia, i d'aquesta gran epopeia de cultura humana i geogràfica en viu en sortí, renovat, un corpus

